

RECHT WET EN TECHNIEK

REDE

UITGESPROKEN BIJ DE AANVAARDING
VAN ZIJN LECTORAAT AAN DEN
LANDMETERS-CURSUS VERBONDEN
AAN DE LANDBOUW HOOGESCHOOL
OP 20 JUNI 1932

DOOR

C. J. KLUVERS. c. n.

P. NOORDHOFF N.V. • 1932 • GRONINGEN, BATAVIA

Mijne Heeren Curatoren dezer Hoogeschool, Mijne Heeren leden van het College van Bestuur van den Landmeterscursus, Mijne Heeren Hoogleeraren, Lectoren en Docenten, Dames en Heeren der Landbouwhoogeschool en Gij allen, die deze plechtigheid met Uwe tegenwoordigheid vereert.

Dames en Heeren!

De verhouding tusschen recht en wet is een van de moeilijkste maar tevens ook een van de eerste vragen, die bij de studie der rechtswetenschap beantwoord moet worden.

De eerste moeilijkheid is de taal, die niet voldoende woorden bezit om alle begrippen aan te duiden en die toch voor deze studie het eenige hulpmiddel is om te doorgronden, wat wij willen weten, en om uit te drukken, wat wij willen zeggen.

Een van de woorden, die veel moeilijkheden geeft, is het woord recht, het kan beteekenen het samenstel van dwingende leefregels voor alle staatsburgers, eveneens de bevoegdheid van een bepaald persoon of wel billijkheid en rechtvaardigheid en in deze 3 gevallen is het begrip nog niet vast omlijnd.

Gewoonlijk is uit het zinsverband wel op te maken wat bedoeld wordt, maar toch hebben de andere beteekenissen daar nog wel invloed op. Zoo zal men bij het uitspreken van het woord recht in den zin van regeling der samenleving toch ook voelen, dat dit recht, uitgaande van de bestaande maatschappelijke verhoudingen, niet onrechtvaardig kan zijn.

Ons gevoel wijst ons daarbij den goeden weg; de macht van den wetgever is niet onbeperkt, zij houdt daar op, waar onze persoonlijkheid wordt aangetast. Ook de ideale staatsburger zal niet meer gehoorzamen, als het recht hem tot iets dwingt, dat immoreel of onrechtvaardig is, dat hem de achting voor zich zelf doet verliezen. Het recht op onze persoonlijkheid, dat de grondslag is van onze tegenwoordige samenleving kan naar mijne meening niet door den wetgever aangetast worden.

Dit geldt ook voor den rechter, hij moet volgens de wet recht

spreken, maar dit voorschrift bindt hem m. i. niet, indien hij daardoor gedwongen wordt tot uitspraken, waarvan hij de overtuiging bezit, dat het schrijnend onrecht is, indien hij genoodzaakt wordt te handelen in strijd met eigen overtuiging.

Deze meening is niet de heerschende, de gebondenheid van den rechter aan de wet wordt algemeen aangenomen, zoodat er nu en dan uitspraken voorkomen, die niet met de billijkheid strooken. Een van recenten datum is het bekende „Mark is Mark” arrest van den Hoogen Raad d.d. 2 Januari 1931 ¹⁾. Een arrest dat de oorzaak was van het ontstaan van onrust en onzekerheid in de kringen van de personen betrokken bij het hypothecair crediet, toen door de val van het pond sterling ook het vertrouwen op de waardevastheid van den gulden wankelde.

Principieel kwam de vraag daarop neer of de schuldeischer, die voor den oorlog een bedrag van 125.000 Mark (dat toen een waarde van f 60.000 vertegenwoordigde) aan een N.V. leende, nu genoeg moest nemen met de terugbetaling van de waarde omgerekend naar het Deutsche Aufwertungsgesetz van 1922. Daarnaar berekend behoefde de N.V. niets terug te geven, omdat 1 biljoen oude marken gelijk werden gesteld met 1 nieuwe mark.

Door den Hoogen Raad werd de N.V. in het gelijkgesteld, zij behoefde niets terug te betalen, een beslissing, die zeker in strijd is met het rechtvaardigheidsgevoel van ieder weldenkend mensch.

Behoudens deze uitzonderingsgevallen geldt voor den rechter art. 11 der wet houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koninkrijk.

„De rechter moet volgens de wet recht spreken; hij mag in geen geval de innerlijke waarde of billijkheid der wet beoordeelen”.

Deze bepaling beoogt het geven van rechtzekerheid, de bona fide staatsburger moet kunnen vertrouwen op wet en rechter.

Past het op normale wijze uit de wet afgeleid voorschrift in de bestaande maatschappelijke verhoudingen, dan moet de persoon, die te goeder trouw daarnaar handelt, zeker zijn, dat de rechter hem in het gelijk zal stellen. Hij mag niet de kans loopen,

¹⁾ N. J. 1931, blz. 274.

dat hem wordt tegengeworpen: de woorden der wet luiden wel zoo, als zij door U zijn opgevat, maar dat was niet de bedoeling van den wetgever, wat dan wordt afgeleid uit handelingen van de Staten-Generaal, uit de historie, uit de geschriften van oud Hollandsche, Fransche of Romeinsche juristen.

Te goeder trouw moet gehandeld zijn, want degene, die misbruik maakt van een verouderde bepaling of leemte in de wet en van den rechter een beslissing verlangt, waarvan ieder de onbillijkheid voelt, kan zich niet beklagen, indien zijn eisch wordt afgewezen, hij kan van een rechter niet anders verwachten.

De opvatting, dat afwijking van de woorden der wet niet geoorloofd is op grond van de geschiedenis of van de beraadslagingen en gewisselde stukken der Staten-Generaal wordt niet algemeen gehuldigd.

Een sprekend voorbeeld daarvan is het arrest van het Gerechtshof te Den Haag van 26 Juni 1931 ¹⁾.

De gemeente Delft is eigenaresse van de Schie, een gegraven vaarwater, waarvan de waterstand door sluzen geregeld wordt. Door afkalving en verzakking verandert een strook land van den aangrenzenden eigenaar in water. Op deze strook water werd nu door de gemeente Delft aanspraak gemaakt.

Door den eigenaar van het land is in het Burgerlijk Wetboek geen artikel te vinden, waarop die aanspraak kan berusten. Wel luidt art. 646 B.W.: „De eigendom van stroomen en rivieren brengt mede den eigendom, waarover het water loopt”, maar het staat wel vast, dat de Schie geen stroom of rivier is.

Toch stelt het Hof de gemeente Delft ten aanzien van dit punt in het gelijk, omdat onder de stroomen en rivieren ook de openbare vaarwateren begrepen moeten worden, welke beslissing wordt gemotiveerd met behulp van de historie.

Het vertrouwen van den eigenaar in wet en recht zal ernstig geschokt zijn en hij zal zich afvragen, waarvoor een wetboek dient, als om redenen, die hij onmogelijk kan weten, van de duidelijke woorden wordt afgeweken.

Indien naar mijne meening geschiedenis van tekst of rechtsregel geen reden mag zijn om van de duidelijke woorden der wet af te wijken, dan wil dit niet zeggen, dat bestudeering der geschiedenis overbodig is. Deze studie is noodig om beter inzicht

¹⁾ N. J. 1932, blz. 142.

te krijgen in de te behandelen stof, waardoor het afleiden van het recht uit de wet vergemakkelijkt wordt.

De wet geeft slechts woorden, waaruit de leefregel, het recht, wordt afgeleid, dat daarna op het veronderstelde of werkelijke geval moet worden toegepast.

Bij het laatste stuit men op de moeilijkheid, dat de afgeleide leefregel niet precies het geval bestrijkt of dat een regeling ontbreekt. In overeenstemming met de in de wet neergelegde algemeene beginselen zal dan een beslissing genomen moeten worden.

Bij het naspeuren van het in de wet neergelegde recht, zijn de moeilijkheden van anderen aard, zij komen voort uit de onvolkomenheid van de taal, de niet altijd zuivere redactie en de tegenstrijdigheid van sommige bepalingen.

Dit naspeuren is niet het opzoeken van de bedoeling van den wetgever. Niet omdat deze bij een onpersoonlijken wetgever moeilijk te vinden is; ook indien de Koning alleen wetgever was, zou zijn bedoeling niets geen invloed hebben, want het recht is de leefregel, die ook door den staatsburger, die den Koning niet kent, uit de wet afgeleid kan worden.

Uit de wet, niet uit een enkel artikel moet het recht worden afgeleid; de verschillende bepalingen vormen een geheel en in onderling verband moeten zij worden beschouwd. Daarbij zal het noodig zijn om te letten op de bestaande maatschappelijke verhoudingen, zal het inzicht verbeterd moeten worden door bestudeering van de geschiedenis van tekst en rechtsregel, van literatuur en jurisprudentie.

Niet altijd geeft deze studie die verheldering van inzicht, die verwacht kan worden. Hij, die na lezing van de in het Burgerlijk Wetboek aan het bezit gewijde artikelen eenige vraagteekens ziet oprijzen, zal, hoe meer hij zich in de stroom van literatuur verdiept, steeds weer andere meeningen en steeds meer dubieuze punten vinden, zoodat de kans bestaat, dat zijn inzicht in een zee van vraagteekens verdwijnt. Zoo ging het een promovendus, die zijn dissertatie over het bezit aldus beëindigde:

„bezit = macht = recht = geen recht, hieraan kan worden toegevoegd recht = zaak. Nauwkeuriger ware de gelijkstelling spraakverwarring = begripsverwarring.”

Is de regeling in ons Burgerlijk Wetboek zoodanig, dat dit het resultaat moet zijn, of zou het mogelijk zijn door bestudeer-

ring der wet, los van historie en traditie, maar lettende op de maatschappelijke verhoudingen een meer bevredigend inzicht te krijgen.

De verhouding van een voorwerp tot een persoon, kan lichamelijk of onlichamelijk zijn. Heeft men een voorwerp in de hand, heeft men een stuk land omheind en houdt men iedereen met geweld tegen, dan kan men van een lichamelijke band spreken. Laat men het voorwerp los, verlaat men het stuk land, dan is die band verbroken en ieder kan dat voorwerp nemen, kan het onroerend goed betreden en de vruchten plukken.

Toch gebeurt dit niet in de tegenwoordige maatschappij, omdat de medeburgers een onlichamelijke band tusschen voorwerp en persoon erkennen en eerbiedigen. Een eerbiediging, die den betrokkene in staat stelt om het losgelaten voorwerp weer ter hand te nemen, het land weer te betreden en de vruchten te oogsten, die den betrokkene de macht geeft over voorwerp of land, als geen lichamelijke band aanwezig is.

Die onlichamelijke band kan verschillend zijn, de hechtste band draagt den naam van recht van eigendom.

De eigenaar kan een deel van zijn recht aan een ander afstaan, welk deel meer of minder uitgebreid kan zijn, en dan den naam van recht van erfpacht, opstal, vruchtgebruik etc. draagt.

Deze verhoudingen tusschen object en subject worden ook door het recht erkend en geregeld, terwijl de eerbiediging aan de medeburgers dwingend voorgeschreven is.

Nu ziet men, dat de burgers dit ook doen in de gevallen, dat een persoon zonder zoodanig recht te hebben zich gedraagt, alsof hij eigenaar, erfpachter etc. is. Dit geschiedt, omdat men meent, dat deze persoon de werkelijk gerechtigde is, tengevolge waarvan hij ook de macht verkrijgt over het object, als er geen lichamelijke band aanwezig is.

Ook het recht beschermt de persoon, bezitter genaamd, het neemt eveneens blijkens de woorden der wet: „alsof zij hem toebehoorde” met den schijn genoeg.

Heeft iemand het recht van erfpacht van een stuk land; dan kan het voorkomen, dat hij zijn rechten niet uitoefent, waardoor iemand anders in de gelegenheid is om den schijn aan te nemen van den gerechtigde. Naast den erfpachter staat dan een bezitter van het recht van erfpacht.

Op dezelfde wijze zou men moeten spreken van den eigenaar en den bezitter van het recht van eigendom.

Dit gebeurt niet, want in de spreektaal en ook in ons Burgerlijk Wetboek wordt het voorwerp dikwijls met het eigendomsrecht vereenzelvigd. Nu is dit natuurlijk een onmogelijkheid, het is eigenlijk een mooi woord voor het feit, dat men zich gemakshalve niet goed uitdrukt; in plaats van te zeggen: hij heeft het recht van eigendom van dat huis, zegt men: hij heeft dat huis.

Deze onjuiste wijze van uitdrukken geeft ook moeilijkheden bij de titel over het bezit in ons B. W., omdat de woorden „bezit van een zaak" niet overal hetzelfde beteekenen. Wel is zeker, dat het bezit van een object door het recht mogelijk geacht wordt, zonder dat er een lichamelijke band bestaat, en in dat geval kan de verhouding tusschen persoon en voorwerp alleen worden weergegeven door de woorden: „bezit van het recht van eigendom."

Deze uitdrukking voorkomt ook de verwarring met huurders en dergelijke personen, die krachtens een persoonlijke verhouding tot eigenaar of bezitter het genot van het goed hebben.

Wil iemand als bezitter van het recht van eigendom, erfpacht etc. aangemerkt worden, dan moet hij zich als eigenaar of erfpachter gedragen.

Ook bij den aanvang van zijn bezit moet dat het geval zijn. Volgt hij een persoon op, anders dan door erfopvolging, dan zal hij evenals iemand, die het recht van eigendom verkrijgt, een akte moeten opmaken en deze laten overschrijven in de openbare registers.

Neemt hij uit zich zelf de houding van eigenaar aan, zooals kan voorkomen bij de ontginning van een stuk land, dat onbeheerd ligt, dan moeten zijn feitelijke daden en uitlatingen met deze houding in overeenstemming zijn.

Deze laatste handelingen komen weinig in dezen vorm voor, verklaarbaarder zijn de gevallen, dat een eigenaar door verplaatsing van grensteekens ten nadeele van zijn buurman een soortgelijken toestand doet ontstaan.

Een zoodanige verplaatsing geeft dikwijls aanleiding tot een grensgeschil, hetwelk behalve de juridische zijde, waarbij eigendom, bezit en verjaring een hoofdrol spelen, ook een technische zijde heeft. Teneinde dit duidelijk te maken nemen we het

eenvoudige geval, dat tusschen twee erven, die aan verschillende eigenaren toebehooren, een heg staat. Deze heg verdwijnt en als na eenige jaren op het terrein niets meer te zien is, wenschen de bureu de grens van hun recht, de eigendoms grens op het terrein af te palen.

De volgende vragen moeten nu beantwoord worden:

- 1e. Was het midden van de heg, toen deze gerooid werd, de eigendoms grens?
- 2e. Waar is op het terrein de plaats, waar de heg gestaan heeft?
- 3e. Is na dien tijd de eigendoms grens ook gewijzigd?

Terwijl een antwoord op de eerste en derde vraag met behulp van gewone juridische bewijsmiddelen gevonden kan worden, is dit ten aanzien van de 2e vraag niet het geval, in 't algemeen zal dit niet zonder de hulp der landmeetkunde kunnen geschieden. Door getuigen kan wel verklaard worden, dat vroeger een heg aanwezig was, maar de plaats van deze heg kan alleen in het uitzonderingsgeval, dat er andere terreinsvoorwerpen onmiddellijk in de nabijheid staan, door hen aangewezen worden.

De landmeter kan deze vraag beantwoorden, indien hij in het bezit is van gegevens, die het resultaat zijn van een vroegere opmeting. Deze gegevens zijn dikwijls te vinden in het Kadastrale archief, waardoor het publiek in de meening verkeert, dat het Kadaster met juistheid de eigendoms grenzen aan kan wijzen. Uit de bovengenoemde vragen blijkt wel, dat dit onjuist is, alleen door samenwerking van recht en techniek kan dit resultaat bereikt worden.

Daar processen lang duren en te kostbaar zijn in verhouding tot de waarde van een strook grond, rijst de vraag of het niet mogelijk is deze kwestie tot een zuiver technische te maken.

Dit kwam een 50 jaar geleden ter sprake, toen de Regeering begon in te zien, dat het Kadaster, dat in het begin van de vorige eeuw was opgericht met het doel een billijke heffing der grondbelasting mogelijk te maken, niet meer voldeed aan de eischen, die het publiek er aan stelde.

Oppervlakkig beschouwd lijkt het vreemd, dat aan deze instelling een andere eisch gesteld werd, dan het mogelijk maken van een juiste heffing der grondbelasting.

Het is daarmede gegaan als met den Europeaan, die alleen in de binnenlanden van Afrika woont, bij zijn uitrusting een

medicijnkist met gebruiksaanwijzing heeft en nu door de bevolking bij ziektegevallen om hulp gevraagd wordt. Noodgedrongen zal hij beginnen te helpen. Heeft hij succes, dan zal zijn hulp meer gevraagd worden en dat zal een prikkel voor hem zijn om zijn medicijnkist en kennis aan te vullen teneinde het in hem gestelde vertrouwen niet te beschamen.

Het kadaster is de eenige instelling, die kaarten en andere gegevens heeft van alle onroerende goederen. Is het wonder, dat het publiek, indien het kaarten noodig had, of bij grensgeschillen bij deze instelling aanklopte?

Hieruit bleek, dat er behoefte bestond aan een kadaster dat beschikte over:

- 1e. een juiste kaart op niet te kleine schaal, waarop in de eerste plaats de eigendomsgrenzen voorkomen;
- 2e. de juiste oppervlakte van de verschillende eigendommen;
- 3e. gegevens voor het uitzetten van verdwenen eigendomsgrenzen op het terrein.

Aan deze eischen voldeed het belastingkadaster niet, al waren niet overal de gebreken even groot. Aanvankelijk werd gepoogd hieraan tegemoet te komen door de bijhouding zorgvuldiger te doen geschieden en de ontdekte fouten te verbeteren. Het bleek evenwel, dat in sommige gemeenten de vervaardiging van de oorspronkelijke stukken met zoo weinig zorg was geschied, dat het noodig was de geheele gemeente opnieuw op te meten, een zoogenaamde hermeting. Omstreeks 1870 werd hiermede een aanvang gemaakt, maar spoedig rees de vraag of volgens de toen gevolgde werkwijze een kadaster verkregen werd, zooals het publiek verwachtte, een instelling, die betrouwbaar was en betrouwbaar bleef.

Op de gebreken van de gevolgde methode werd reeds spoedig gewezen door den heer I. Boer Hz n., die tevens den weg aangaf om een betrouwbaar, een rechtsgeldig kadaster te verkrijgen. Hiervoor is echter naast een gewijzigde inrichting een wettelijke regeling noodig.

Om te kunnen voldoen aan de zoo juist genoemde eischen is het noodig, dat eigendomsgrenzen opgemeten worden. De door de wederzijdsche eigenaren aangewezen lijn kan de eigendomsgrens zijn, maar het kan ook voorkomen, dat zij door onbekendheid met de werkelijke ligging een onjuiste lijn aanwijzen. Het vaststellen van de werkelijke ligging, een juridisch-

technische kwestie, kan alleen door een rechterlijk vonnis geschieden. Natuurlijk is het niet uitvoerbaar dit voor alle eigendomsgrenzen op deze wijze te doen. Daarom is een wet noodig, die verklaart, dat de door de wederzijdsche eigenaren aangewezen lijn, van af dat oogenblik de eigendomsgrens zal zijn. Wil het kadaster zijn betrouwbaarheid niet verliezen, dan spreekt het van zelf, dat de overeenstemming tusschen eigendoms- en kadastrale grens bewaard moet blijven. Dit kan bereikt worden door de grensverjaring uit te sluiten.

Was een kadaster in overeenstemming met deze wettelijke regeling vervaardigd, dan zou een grensgeschil steeds langs technischen weg opgelost kunnen worden.

Het geheel uitsluiten van de grensverjaring bleek op te veel bezwaren te stuiten en werd daarom losgelaten.

Het streven naar een rechtsgeldig kadaster werd nu vervangen door een strijd voor een kadaster met bewijskracht, waarbij een beroep op de grensverjaring werd toegelaten, maar waarbij er voor gezorgd werd, dat de bij rechterlijk vonnis geconstateerde verandering ook in de kadastrale gegevens werd aangebracht.

Objectief beschouwd is het volkomen onbegrijpelijk, dat de wet, die voor dit betrouwbaar kadaster noodig is, niet spoedig tot stand kwam, omdat deze wet geen geld kost en alleen dient om het werk, dat toch moet gebeuren, meer waarde te geven.

Misschien is hierbij ook misverstand de oorzaak, ontstaan door de benaming kadaster met bewijskracht en de onjuiste meening, dat het geheele land opnieuw opgemeten zou moeten worden, wat schatten geld zou kosten.

De benaming wekt den indruk, dat de voornaamste taak van dat nieuwe kadaster zou zijn: het verschaffen van gegevens bij grensprocedures. Dit is volkomen onjuist. Juiste kaarten en zuivere oppervlakten zijn de voornaamste zaken, die het zou verschaffen, en daarnaast betrouwbare gegevens bij grensgeschillen, die als regel door den landmeter en bijna nooit door den rechter zouden worden beslist.

(Dit laatste kan met zekerheid worden beweerd, want grensprocedures komen ook nu in ons land zeer weinig voor. Dat wil niet zeggen, dat er geen grensgeschillen zijn, maar deze worden in den regel door den Landmeter van het Kadaster, zoo goed en zoo kwaad als het gaat, opgelost. Daarnaast voor-

komt het bestaan van een instelling, die naar de meening van het publiek de grenzen kan aanwijzen, in vele gevallen de wederrechtelijke grensverplaatsing) ¹⁾.

De tweede oorzaak van misverstand, de noodzakelijkheid van een algemeene hermeting, gaat uit van de veronderstelling, dat overal het kadaster even gebrekkig en overal de behoefte aan een betrouwbare instelling even groot zou zijn. Niets is minder waar, in vele gemeenten zijn de gegevens, dank zij de zorgvuldige bijhouding van de laatste 40 jaar, van dien aard, dat zij aan redelijke eischen voldoen. In andere gemeenten bestaan voldoende landmeetkundige gegevens om met behulp daarvan het bezwaar van een onjuiste kaart op te kleine schaal op te heffen, zonder dat hermeting noodig is. Ten slotte zijn in streken, waar de grond weinig waarde heeft, de betrokken geldelijke belangen van dien aard, dat het uitvoeren van een hermeting niet gerechtvaardigd is.

Alleen waar het noodig is, zal hermeten worden; de wettelijke regeling zal niet de oorzaak van hermetingen zijn, maar het vaststaande feit, dat er in vele gevallen dringend behoefte aan vernieuwing bestaat, zal met of zonder wettelijke regeling de uitvoering daarvan eischen.

Natuurlijk zullen ook na de invoering van een kadaster met bewijskracht moeilijkheden voorkomen en kan men gevallen veronderstellen, waarin de billijkheid in het gedrang komt. Dat neemt niet weg, dat de rechtzekerheid, die de nieuwe instelling zou geven van te groot belang is om, ter wille van enkele mogelijke gevallen, de tegenwoordige onzekerheid te verkiezen.

Aan ijverige voorstanders van dit denkbeeld heeft het niet ontbroken.

Met welk een vuur en taaië volharding dit denkbeeld door den heer B o e r werd verdedigd en gepropageerd, behoeft geen nadere uiteenzetting.

Een oogenblik geleek het, dat de vervulling nabij was en de wet op de grensregeling, die de bedoelde wettelijke bepalingen bevatte, weldra het Staatsblad zou bereiken. Sindsdien zijn vele jaren voorbij gegaan, jaren van wachten, waarin dientengevolge van een stelselmatige verbetering weinig te bespeuren viel.

¹⁾ Blijkens een in Frankrijk omstreeks 1891 gehouden enquête werden daar in 5 jaar tijds 28.337 grensprocedures aanhangig gemaakt.

Toch was en is verbetering dringend noodig. Voor de uitbreidingsplannen van steden en dorpen en alles wat daarmee samenhangt zijn goede kaarten onmisbaar.

Door de enorme stijging van de waarde van den grond in deze terreinen zijn de onnauwkeurige of onjuiste grootten van ons tegenwoordig kadaster dikwijls de oorzaak van groote moeilijkheden of financieele stroppen. In vele gevallen zou alleen een hermeting uitkomst kunnen brengen, maar deze bleef achterwege, omdat de wet op de grensregeling ontbrak.

De gemeenten, in dit geval de meest belanghebbenden, konden echter niet langer wachten en zoo zien wij, dat eenige zich zelf gingen helpen, en zelf de benoodigde kaarten lieten vervaardigen. Dit heeft het kadaster wakker geschud, want het is te dwaas, dat door de overheid tweemaal hetzelfde werk gedaan zou worden. Begrepen werd, dat langer uitstel onmogelijk was, zoodat op verschillende plaatsen door samenwerking van Rijk en Gemeente met hermetingen een aanvang werd gemaakt.

De practijk heeft dus de vraag of nog langer op deze wet gewacht kan worden met een duidelijk neen beantwoord.

Zonder de wet op de grensregeling zal hermeten moeten worden en dan dient besproken welke grenzen opgenomen zullen worden en wat de waarde daarvan is.

Hierbij komt weer naar voren de verhouding tusschen persoon en object, zooals deze besproken is.

De lichamelijke band tusschen persoon en onroerend goed strekt zich uit tot het zichtbare terreinsvoorwerp, dat tot afsluiting dient bv. een heg of schutting.

De onlichamelijke band, het recht van eigendom, strekt zich uit tot de eigendomsgrens, een lijn, die niet altijd op het terrein zichtbaar is.

Dan kan het voorkomen, dat door de bureu een grens geëerbiedigd wordt, die niet overeenstemt met de eigendomsgrens, terwijl zij meenen, dat het wel het geval is. De macht over het onroerend goed strekt zich uit tot deze lijn, tot zoover zal ieder zich als eigenaar gedragen en daarom is deze lijn de bezitsgrens.

Het zichtbare terreinsvoorwerp, dat het terrein afsluit en dat de grens aangeeft van het dagelijksch genot, zou men de gebruiksgrens kunnen noemen.

Als voorbeeld nemen wij het geval, dat iemand een afgepaald

bouwterrein koopt en de koopakte laat overschrijven, dan geven de geplaatste palen de eigendoms grens aan.

Verdwijnen deze palen en zet hij in overleg met zijn buurman nieuwe palen op de plaats, die naar hun meening de juiste is, maar in werkelijkheid daarvan afwijkt, dan is dat de bezitsgrens.

Wordt daarna een schutting geplaatst op eenigen afstand van deze palen, dan is dat de gebruiksgrens.

Het is duidelijk, dat deze laatste niet de grondslag kan zijn van de kadastrale opmeting. De oppervlakte van de door de gebruiksgrenzen ingesloten grond is voor het publiek van geen belang, bovendien kunnen deze grenzen door den betrokken eigenaar naar willekeur verplaatst worden.

Aan de afsluiting zelf is niet te zien of deze alleen de gebruiksgrens aangeeft of dat deze tevens eigendoms c.q. bezitsgrens is. Dat kan alleen blijken uit de verklaringen van de betrokken eigenaren. Noodzakelijk is het, dat deze de grenzen aanwijzen, zonder de zoogenaamde delimitatie wordt de kans geloopt, dat waardelooze gebruiksgrenzen als kadastrale grenzen opgenomen worden.

De eigenaren moeten dus hunne grenzen aanwijzen, dat kan een eigendoms- maar ook een bezitsgrens zijn. Moet dit door den landmeter onderzocht worden? Het zal in vele gevallen onmogelijk zijn om dat uit te maken, in andere gevallen zal een akte zoodanige gegevens bevatten, dat de eigendoms grens onomstootelijk vaststaat of zal uit de kadastrale veldwerken de vermoedelijke onjuistheid van de aangewezen grens blijken.

Hoe hierbij te handelen is niet theoretisch uit te maken, besprekingen tusschen de eigenaren en den landmeter moeten leiden tot het aannemen van een grens, waarmee de eigenaren zich kunnen vereenigen en die niet in strijd is met vaststaande gegevens.

Onopgelost blijft de vraag of dit de eigendoms- of de bezitsgrens is, maar in streken, waar de grondprijs hoog is en dien-tengevolge de eigenaren zorg dragen voor de instandhouding van hunne grenzen, zullen meerendeels eigendoms- en slechts enkele bezitsgrenzen worden opgemeten.

De wijze, waarop de verklaringen van partijen moeten worden vastgelegd, zal van de plaatselijke omstandigheden afhangen. Dat de aanwijzers een stuk moeten teekenen is zeker noodzakelijk. Niet alleen, omdat het later aan den landmeter, die bij

grensgeschillen moet optreden, een groote steun geeft, maar ook, omdat het publiek zich beter rekenschap geeft van het neergeschreven dan van het los er uit geworpen woord.

De vraag of de op deze wijze vastgestelde grens voldoende stabiliteit heeft om als grondslag te dienen voor een nieuw kadaster kan lang niet voor ieder gebied bevestigend beantwoord worden.

Terwijl de eigendoms grens door verjaring kan veranderen, maar dus een vrij langen tijd onveranderd blijft, is het met de bezitsgrens al zeer slecht gesteld. Een verplaatsing der grensteekens tegen den wil van den buurman, een jaar rustig genot en deze heeft zijn bezit verloren. Wil hij het terug krijgen dan zal hij zijn eigendomsrecht op het strookje grond moeten bewijzen en het kadaster zal hem slechts weinig kunnen helpen.

De vraag of een gebied geschikt is voor hermeting op deze wijze hangt vooral af van de kans op deze wederrechtelijke occupaties.

Zeker is, dat op het terrein onzichtbare grenzen de inbezitting te goeder trouw mogelijk maken en die te kwader trouw bevorderen. Het feit, dat niet precies bekend is, waar de grens ligt, zal zijn geweten in slaap sussen en den onrechtmatigen occupant vrijwaren voor de blaam van zijn dorpsgenooten. Slechts de vrees voor het kadaster, waar naar zijn meening alle grenzen bekend zijn, zal hem misschien terughouden.

Hieruit volgt, dat hermeting op deze grondslag alleen mogelijk is in de gebieden, waar de door de eigenaren aangewezen grenzen worden aangegeven door zichtbare en duurzame terreinsvoorwerpen als heggen, schuttingen, grensstenen etc. en bovendien de grond een zoodanige waarde heeft, dat de eigenaren belang hebben bij de instandhouding van hun grenzen.

In deze terreinen zal het nieuwe kadaster in den loop der jaren aan waarde winnen, omdat het in overeenstemming is met de zichtbare eigendoms- of bezitsgrenzen, terwijl door de verjaring de laatste in de eerste overgaan.

Ook in deze streken is het mogelijk, dat de opgemeten grens onzichtbaar wordt, doordat de eigenaren de afscheiding verplaatsen, maar de overschrijving van een akte van ruiling achterwege laten, al zal dat bij hooge grondprijzen weinig voorkomen. Dat dientengevolge een eigendoms grens niet verandert spreekt vanzelf, maar ook een bezitsgrens blijft dezelfde, omdat

de wederzijdsche bezitters zich ook in dat opzicht als eigenaars moeten gedragen. Voor latere rechtverkrijgenden kunnen hieruit wel moeilijkheden ontstaan, maar deze ontloopt men met een kadaster met bewijskracht ook niet, alleen zal dan de oplossing anders en ook eenvoudiger zijn.

Ten aanzien van de grensprocedures valt niet te voorspellen welke rol het kadaster zal spelen, omdat het afhangt van het geschil en de wijze, waarop het door partijen aan den rechter wordt voorgedragen. Recht en techniek zullen echter in vele gevallen moeten samengaan en daarbij zal ongetwijfeld aan de kadastrale gegevens het vertrouwen geschonken worden, dat zij verdienen. Een meening die gesteund wordt door verschillende rechterlijke uitspraken, zoo overweegt het Hof te Amsterdam in zijn arrest van 24 Juni 1927: (W. 11726).

„dat de Rechtbank aan kadastrale gegevens bewijs heeft ontleend, niet in dezen zin, dat zij er van uitgaat, dat de op kadastrale kaarten aangegeven grenzen in het algemeen de juiste zijn, maar wèl omdat zij heeft aangenomen, dat het feit, dat blijkens de bij het kadaster berustende stukken, geen wijzigingen naar aanleiding van reclames zijn ingebracht, zulks, in verband met de plaatselijke toestanden, de zorgvuldigheid van den betrokken landmeter en de bij een hermeting in acht genomen wordende gebruiken en voorschriften, een vermoeden inhoudt, dat de kaart de grens weergeeft, overeenkomstig de opvatting der toenmalige eigenaren.”

De zorgvuldigheid van den landmeter, dat is de grondslag, waarop het nieuwe kadaster zal berusten. Heeft hij zijn werk met zorg en liefde gedaan, dan kan ook zonder de wet op de grensregeling van daarvoor geschikte terreinen een nieuw kadaster gemaakt worden, dat aan de samenleving uitstekende diensten kan bewijzen, mits de inrichting zoodanig is, dat fouten in de kadastrale aanduiding van onroerende goederen en akten van overdracht of vestiging van zakelijke rechten, vermeden of opgespoord worden.

Moeilijk en ondankbaar zal zijn taak zijn, moeilijk omdat er naast een goed inzicht in de juridische en landmeetkundige waarde van de kadastrale en hypothecaire gegevens, tact, menschenkennis en een profetischen blik voor noodig zijn. Ondankbaar, omdat het met veel moeite bereikte resultaat, gemakkelijker en beter onder de werking van de wet op de grensregeling

verkregen had kunnen worden. Hij moge echter bedenken dat ook voor zijn werk geldt: „Als het niet kan, zooals het moet, dan moet het, zooals het kan.”

„Als het niet kan, zooals het moet”, zoo is het nu. Het is te wenschen, dat het spoedig mag worden „het kan zooals het moet”. Want het moet volgens de beginselen, die door den heer I. B o e r H z n. steeds verdedigd zijn. Alleen met de wet op de grensregeling is voor elk gebied een betrouwbaar kadaster te verkrijgen, dat die rechtzekerheid geeft, welke het publiek noodig heeft.

Heeren Curatoren dezer Hoogeschool.

Het stemt mij tot groote dankbaarheid, dat gij deze bijeenkomst met Uwe tegenwoordigheid hebt willen vereeren. Er blijkt uit, dat de Landmeterscursus zich in Uwe belangstelling mag verheugen.

Heeren Leden van het College van Bestuur van den Landmeterscursus.

Ik betuig U mijn oprechten dank voor het vertrouwen, dat U in mij gesteld hebt door mij voor te dragen voor een lectoraat aan den Landmeterscursus.

Door mijn beste krachten aan mijn taak te wijden hoop ik mij Uw vertrouwen waardig te maken.

Heeren Professoren, verbonden aan deze Hoogeschool.

Uw tegenwoordigheid op deze bijeenkomst wordt door mij op zeer hoogen prijs gesteld.

De sympathie voor den Cursus tot opleiding van Landmeters, die hieruit spreekt, treft mij zeer.

Hooggeleerde Dieperink. Waarde Tienstra.

De hartelijke wijze waarop ik hier ontvangen ben, dringt mij tot een woord van welgemeenden dank en geeft mij de overtuiging, dat ik kan rekenen op Uw voorlichting en steun,

waar ik deze noodig zal hebben voor de vervulling van de mij opgedragen taak.

Met U samen te werken aan de bloei van den cursus zal mijn hoogste streven zijn.

Hooggeachte Meester Iwema.

Het wordt door mij op hoogen prijs gesteld, dat gij hier aanwezig zijt. Het stelt mij in de gelegenheid mijn welgemeenden dank uit te spreken voor de medewerking, die het mogelijk gemaakt heeft, dat ik het onderwijs aan dezen cursus op mij kon nemen.

Hooggeachte Hamelberg.

Na vele jaren voert het toeval ons weer tezamen. Aan het jaar, waarin ik door U werd ingewijd in de theorie en de praktijk van de kadastrale hermeting, heb ik de aangenaamste herinneringen bewaard. Deze geven mij de zekerheid, dat ik steeds op Uwe welwillende medewerking zal kunnen rekenen bij de vervulling van mijn dubbele taak.

Heeren Ingenieurs-Verificateurs van het Kadaster en collega's.

Het is voor mij een groote voldoening, dat U hier aanwezig zijt, bovenal omdat daaruit blijkt, dat voor de juridische zijde van Uw werkkring de belangstelling onverflauwd is.

Deze zijde van het kadastrale probleem is nog steeds niet opgelost, maar als een lichtend voorbeeld van een belangeloos streven zal Uw strijd voor een betrouwbaar kadaster het nageslacht voor oogen staan.

Ik hoop, dat mijn onderwijs een steentje moge bijdragen tot de verwezenlijking van dat ideaal, doordat de studenten doordrongen van de belangrijkheid van deze zaak later in Uwe gelederen de strijd voor een kadaster met bewijskracht zullen steunen en voortzetten.

Heeren Ambtenaren van het Kadaster in Nederlandsch Indië.

Van Uw sympathie voor dezen cursus mocht ik reeds de blijken ontvangen.

Ik zal trachten de studenten, die naar Uwe gewesten zullen gaan, zoo goed, als in mijn vermogen ligt, voor te bereiden voor de taak, die hen daar wacht. Uw hulp en medewerking zijn daarbij onontbeerlijk. Het zal voor mij een groote steun zijn vele wenken en inlichtingen van U te ontvangen, waarvan een dankbaar gebruik zal worden gemaakt.

Heeren Studenten.

De landmeetkunde in Nederland en Nederlandsch-Indië is ten nauwste verbonden met het kadaster en de openbare registers van in- en overschrijving.

Gegevens, die betrekking hebben op den eigendomstoestand van den bodem zijn daarbuiten slechts sporadisch te vinden, zoodat U, met welk doel de landmeetkunde ook door U beoefend wordt, bijna altijd deze gegevens zult moeten raadplegen. Een juist oordeel over de waarde daarvan is daarbij onontbeerlijk. Zonder studie van het recht is dit echter niet te verkrijgen, een studie die ernstiger moet zijn nu waarschijnlijk de kadastrale practijk de theoretische uiteenzettingen niet kan steunen.